

формуватися, що обумовлено, в тому числі наявністю проблем структурного характеру в масштабі всієї країни.

Література

1. Аньшин В. М., Филин С. А. Менеджмент инвестиций и инноваций в малом и венчурном бизнесе. М.: Анкил, 2003. 420 с.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДІВ ПРОГНОЗУВАННЯ ВАЛЮТНОГО КУРСУ

М. С. НАУМОВ, канд. екон. наук, доц.,

доц. кафедри економічної теорії та міжнародної економіки

А. О. ІСУПОВ, студент

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків, Україна*

Прагнення суб'єктів господарської діяльності спрогнозувати валютний курс пов'язане з бажанням уникнути обезцінення власного капіталу. Аналіз динаміки та прогнозування валютних курсів є відносно новим напрямом досліджень, оскільки за умов систем золотого та золотодев'язного стандартів обмінні курси були стабільними. Лише після демонетизації золота в рамках Ямайської валютної системи відбувся перехід до вільного встановлення курсів і, як наслідок, актуалізувалась проблема хеджування валютних ризиків.

Перші спроби прогнозування валютних курсів були пов'язані з побудовами математичних моделей, що враховували динаміку грошової маси та національного доходу. Вони не мали успіху: реальний курс істотно відрізнявся від прогнозованого. Основні причини невдач полягали у наступному. По-перше, курс валюти залежить від стану всієї національної економіки та істотних змін за кордоном, тоді як моделі враховують лише декілька основних показників. По-друге, для розрахунків майбутнього курсу використовуються прогнозні статистичні дані, які можуть відрізнитись від реальних, збільшуючи ймовірність помилки. По-третє, обмінний курс залежить від співвідношення попиту і пропозиції на валюту, яке значно відрізняється протягом року, а моделі, як правило, базуються на узагальнених за рік показниках. Нарешті, з метою зменшення імовірності помилок в моделях необхідно правильно врахувати часові лаги між певними змінами та їх наслідками.

Сучасні методи прогнозування валютних курсів проводяться на основі кількісного аналізу (статистичні методи) та якісного аналізу (методи експертних оцінок).

Для реалізації статистичних методів використовуються показові функції, ступінні функції, динамічні ряди та аналітичні залежності.

Методи прогнозування валютних курсів на основі показових та ступінних функцій дуже схожі між собою і полягають у послідовному виділенні чинників,

що впливають на формування курсу, добірці відповідних статистичних даних за кожним із таких показників, знаходженні коефіцієнтів залежності та побудові відповідної функції. В обох випадках потребується великий набір даних, які не завжди можна отримати з офіційних джерел. Необхідно також кількісно оцінити залежність між валютним курсом та чинниками, які на нього впливають, і взаємозв'язок між самими чинниками, що вкрай складно зробити. Як наслідок, обидва розглянуті методи використовуються лише у якості допоміжних.

Наступний статистичний метод прогнозування валютних курсів передбачає використання динамічних рядів, тобто статистичних даних, які відображають зміну обмінних курсів у часі. Результатом застосування цього методу є графічне зображення динамічного ряду, яке дозволяє здійснити візуальний аналіз коливання валютних курсів і виділити чинники, що впливають постійно та визначають загальну тенденцію розвитку, а також чинники, що діють періодично та обумовлюють циклічні зміни. Разом із тим, метод прогнозування валютних курсів на основі дослідження динамічних рядів не може бути застосований для прогнозування, якщо на валютний курс впливають разові чинники, які призводять до випадкових змін.

Метод прогнозування на основі аналітичних залежностей ґрунтується на дослідженні механізму формування валютного курсу. В ідеальному випадку валютний курс визначатиметься як співвідношення коефіцієнтів монетизації в країні та за кордоном. Для підвищення точності прогнозу в дану модель можуть бути введені додаткові чинники, але це потребуватиме ретельного дослідження характеру їхнього впливу, наявності значного обсягу відповідних статистичних відомостей та ресурсів для їх обробки. У зв'язку з цим застосовують метод прогнозування валютних курсів на основі аналітичних залежностей лише державні організації та великі фінансово-кредитні центри. Як показує досвід, саме цей метод забезпечує найбільш наближені до реальності результати.

В умовах нестачі статистичних даних застосовуються методи експертних оцінок, найбільш популярними з яких є метод написання сценаріїв та метод оцінки за окремими показниками.

Перший із них здійснюється в два етапи. На першому – виділяються варіанти розвитку подій, які мають наслідком нові ситуації, і будується «дерево» сценаріїв. На другому – оцінюються імовірності кожної події та обирається найбільш очікуваний варіант. Застосування такого методу доцільне для формування загального уявлення про стан валютного ринку.

Метод оцінки за окремими показниками передбачає встановлення залежності динаміки курсу валюти від окремих показників із наступним визначенням ступеня кореляції. Для збільшення точності прогнозу має бути проаналізована залежність валютного курсу від якомога більшої кількості показників, основними з яких є рівень цін, стан платіжного балансу, обсяг ВВП, ставка рефінансування, із наступним порівнянням результатів. Як показує досвід, надійні результати прогнозів за допомогою розглянутого методу можуть бути отримані лише для країн із розвиненою економікою, які характеризуються стабільним фінансово-економічним становищем. У зв'язку з нестабільністю

економічної ситуації в Україні для передбачення курсу гривні метод оцінки за окремими показниками може бути застосований лише у якості допоміжного.

Узагальнюючи, можемо констатувати, що кожен метод прогнозування валютних курсів має певні недоліки та переваги. Вибір того чи іншого методу залежить від науковця, мети його дослідження, наявних статистичних даних та можливостей їх обробки.

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

М. С. НАУМОВ, канд. екон. наук, доц.,
доц. кафедри економічної теорії та міжнародної економіки

І. В. ЛИТВИН, магістрант

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків, України*

Розвиток будь-якої країни світу (в тому числі й України) у сучасному глобальному світі немислимий без її залучення до міжнародного поділу праці, світогосподарських зв'язків. У таких умовах визначальним чинником розвитку національної економіки стає формування стратегії зовнішньої торгівлі. У той же час, слід пам'ятати, що успішна експортна діяльність можлива лише у країнах із конкурентоспроможною економікою.

Експортний потенціал дослідники визначають як здатність національної економіки, її секторів, галузей та окремих суб'єктів господарської діяльності виготовляти конкурентоспроможні на світовому ринку товари та послуги, використовуючи наявні порівняльні національні переваги, а також створюючи нові конкурентні переваги. Україна має вигідне географічне розташування на перетині шляхів Європи та Азії, найбільшу в Європі площу родючих сільськогосподарських земель та велику кількість освічених працівників. Разом із укладанням Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, яка включає поглиблену та всеосяжну зону вільної торгівлі, всі ці чинники надають величезні можливості для України нарощувати експорт продукції з високою доданою вартістю та диверсифікувати продукцію. Міжнародний досвід свідчить, що стабільне економічне зростання протягом тривалого періоду можливо за рахунок інтенсивного розвитку саме тих галузей, які продукують ліквідні товари з високою доданою вартістю та послуги.

Економіка України є відкритою, адже співвідношення вартості експорту товарів та послуг до обсягу валового внутрішнього продукту останніми роками сягає близько 50 %. Але частка країни у світовому експорті є вкрай низькою і має тенденцію до зниження. Це свідчить про неналежне використання експортного потенціалу і потребує аналізу проблем зовнішньоекономічної діяльності.